

LISTY
FILOLOGICKÉ
FOLIA
PHILOGICA

141 / 2018 / 1-2

„rozlišování“ jsou však v tomto případě funkce duše vnímavé, nikoli myslící, tedy funkce, které diskurzivní myšlení zjevně nepředpokládají.

Jak již bylo řečeno, většina zde zmíněných pasáží obsahuje vedle textových problémů ještě celou řadu věcných nejasností, které se nepodařilo uspokojivě vyložit žádnému z interpretů od Aristotelových dob. Uvedené připomínky jsou proto spíše námětem k diskusi, který nechce zpochybnit přínos a zajímavost předložené publikace, jíž bych proto rád a jednoznačně doporučil pozornosti čtenářů.

STANISLAV SYNEK

Fakulta humanitních studií UK
U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice
Česká republika
stanislav.synek@gmail.com

ALENA HADRAVOVÁ, *Druhý Vatikánský mytograf. Dva nově identifikované rukopisy z Národní knihovny v Praze.*

Praha, Scriptorium 2017, 372 s. + CD.

ISBN: 978-80-88013-48-8.

Nejnovější kniha z pera klasické filoložky a renomované editorky středověké i novolatinšských památek odborné literatury Aleny Hadravové přináší edici dvou nově identifikovaných rukopisů jedné ze tří sbírek středověkých kompilací antických mýtů, která je od 19. století podle místa uložení nejstaršího dochovaného opisu označována jako *Druhý vatikánský mytograf*.

Editorka se tématem odborných literárních textů středověku zabývá od 90. let a pro ilustraci šíře jejího odborného zájmu jmenujme za všechny alespoň její edici *Knihy dvacatera umění mistra Pavla Žídky, Část přírodovědná* (Praha, 2008), čtyřdílnou sérii *Sphaera octava, Mýty a věda o hvězdách* (Praha, 2013), na jejíž čtvrté části spolupracovala se svým manželem, astrofyzikem Petrem Hadravou, nebo edici slovníku *Nomenclator quadrilinguis Boemico-Latino-Graeco-Germanicus* Daniela Adama z Veleslavína (Praha, 2015), na níž pracovala v týmu s Alenou Černou, Kateřinou Pořízkovou a Tilmanem Bergerem.

Všechny tři sbírky vatikánských mytografů pravděpodobně pocházejí z oblasti dnešního Německa; první dvě zahrnují volná převyprávění jednotlivých mýtů a časově spadají do 9.-11. století; třetí a nejmladší z nich je datována do

12. století, obsahově je zaměřená úžeji a je stylisticky propracovanější. Jak editorka zdůrazňuje v úvodu, vatikánští mytografové nepřinášejí mnoho nového pro naše poznání antické literatury, ale jsou významní z hlediska našeho pochopení středověké recepce antické látky, poznání způsobů jejího přepracování a dobového výkladu (s. 13).

Druhý vatikánský mytograf je nejrozsáhlejší sbírkou z uvedené trojice. Kritická edice (*Mythographi Vaticani I et II*, [ed.] PÉTER KULCSÁR, Turnhout 1987 [CCSL 91/3]) uvádí soupis dvanácti dochovaných rukopisů (včetně jednoho drobného fragmentu); později bylo objeveno dalších pět opisů textu (viz jejich přehledný souhrn na s. 16–19), přičemž Alena Hadravová nyní tento počet rozšířila na devatenáct, když v letech 2014 a 2016 objevila dva opisy české proveniencí v pražské Národní knihovně a přiřadila jim signatury C (Praha, NK IX C 3, fol. 294^r–314^r) a D (Praha, NK III C 18, fol. 191^r–211^r). Oba texty nalezla v řádně zkatologizovaných rukopisech, v nichž ovšem byla příslušná folia co do obsahu dosud chybně identifikována.

Nově nalezené opisy sbírky jsou v úvodní studii editorkou zevrubně představeny a analyzovány (s. 19–47). Jejich důležitost mezi ostatními opisy je dána už skutečností, že se oba svou datací hlásí na přelom 14. a 15. století a představují tak po rukopisech vatikánském (Biblioteca Apostolica Vaticana, cod. Reg. lat. 1401, fol. 31^r–72^v, konec 12. století) a mnichovském (Bayerische Staatsbibliothek, Clm 9682, fol. 1^r–70^v, 12.–13. století) třetí a čtvrté nejstarší dochování textu. Rukopis C je vedle datace dokonce signován a je uvedeno i přesné místo jeho vzniku: autorem opisu je Šimon z Rokycan, v době vzniku rukopisu *rector scholarum* v Horšovském Týně, později kněz a mistr pražské předhusitské univerzity, který patřil k Husovu reformnímu křídlu.

Editorka oba bohemikální rukopisy charakterizuje jako „kvalitní a ve značné úplnosti zapsané opisy“, které ale nejsou na sobě závislé (s. 36). Ve své analýze se věnuje rovněž jejich vztahu k některým dalším dochovaným rukopisům sbírky (s. 30–40): sama své postřehy sice označuje pouze za dílčí a nesoustavné (s. 30–31), nicméně ve spojitosti s posouzením vztahů mezi rukopisy založeném na statistickém zpracování (s. 40–47) jsou jí dostatečnou oporou pro vytvoření stemmatu, které věrohodně znázorňuje vzájemný vztah čtyř nejstarších opisů textu. Z něj mimo jiné vyplývá, že vzájemná shoda nově identifikovaných opisů je menší než shoda každého z nich s nejstarším dochovaným (vatikánským) rukopisem z 12. století.

Editorsky zajímavým a stále spíše novátorským se zdá být zmíněný statistický přístup k posuzování vztahu mezi rukopisy: matematickou metodu binárních korelací, která statisticky zpracovává kritický aparát v edicích, vyvinula editorka ve spolupráci s Petrem Hadravou (s. 41), a byť jsou si oba vědomi

omezení, která s sebou metoda nese, jsou přesvědčeni, že po budoucím zapracování výsledků ze všech ostatních dochovaných opisů textu bude pro znázornění vztahů mezi rukopisy velmi přínosná.

Vlastní edice sbírky přináší samostatné transkripce obou bohemikálních rukopisů, přičemž k textu rukopisu C jsou navíc mechanicky připojena různočtení druhého pražského rukopisu D a obou zmíněných nejstarších rukopisů. Jak editorka sama upozorňuje, nejedná se o edici v pravém slova smyslu (s. 48); je to spíše materiál pro budoucího editora, který bude moci rekonstruovat text sbírky na základě všech dochovaných opisů.

Jako dodatek jsou připojeny poznámky k závěrečným kapitolám zachyceným odlišně v některých rukopisech: pozornost si jistě zaslouží, neboť některé opisy končí abruptně uprostřed kapitoly, jinde zase text plynule přechází do kapitol převzatých z jiných děl a tvoří tak nový závěr celé sbírky. Užitečným dodatkem je jistě i CD přiložené k publikaci, jež obsahuje samostatné transkripce celkem šesti rukopisů: oba opisy české proveniencce, dále oba nejstarší rukopisy a nakonec i dva mladší opisy, z nichž jeden (Villanova, Falvey Memorial Library) dosud zůstal badatelsky nepovšimnut. Při přepisu se editorka držela osvědčených *Pravidel pro transkripci latinských literárních rukopisných textů*, formulovaných Bohumilem Rybou a rozpracovaných Anežkou Vidmanovou (s. 48–50).

Velkou výhodou publikace je její bilingvnost: jak úvodní studie, tak ediční poznámka, dodatek, dokonce i kritický aparát edice je český a anglický, čímž je publikace přístupná také zahraničním medievistům, literárním historikům a editorům. Jestliže kniha Aleny Hadravové na více místech poukazuje na potřebu nové kritické edice, sama pro ni představuje velmi dobré východisko.

LIBOR ŠVANDA

Centrum jazykového vzdělávání MU a Ústav klasických studií FF MU

Kamenice 5, 625 00 Brno

Česká republika

svanda@phil.muni.cz